

MATURA USTNA Z JĘZYKA POLSKIEGO

Oprac. Anna Wróbel

Zagadnienia do omówienia

- Przebieg egzaminu
- Wypowiedź monologowa
- Rozmowa

Dorośli bardzo kochają cyfry

- Za egzamin ustny zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie **30 punktów**.
- Oceniając wypowiedzi zdającego, członkowie zespołu przedmiotowego będą przydzielali punkty w czterech kryteriach, tj.:
- 1. aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowych w zadaniach 1. i 2. (**od 0 do 16 pkt**)
- 2. kompozycja wypowiedzi monologowych w zadaniach 1. i 2. oceniana łącznie (**od 0 do 4 pkt**)
- 3. aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy (**od 0 do 6 pkt**)
- 4. zakres i poprawność środków językowych w wypowiedziach monologowych oraz podczas rozmowy (**od 0 do 4 pkt**).

A imię jego Dziewięć

Zdający zda część ustną egzaminu maturalnego z języka polskiego, jeżeli uzyska 30% możliwych do uzyskania, tj. **9 punktów**.

Mów do mnie

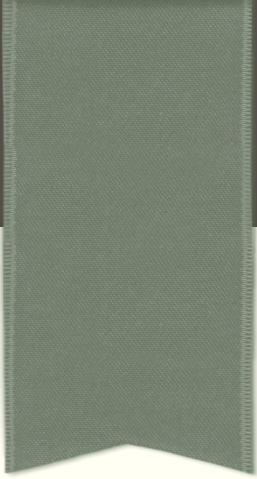
Egzamin maturalny z języka polskiego w części ustnej sprawdza umiejętność tworzenia wypowiedzi na określony temat, zgodnej z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki.

Zdający nie może w czasie egzaminu ustnego odczytywać odpowiedzi z kartki, ponieważ jest to egzamin ustny. Może korzystać z notatek, ale jego odpowiedź nie może ograniczać się do odczytania tych notatek.

Odpowiedź na piśmie może przygotować wyłącznie zdający z afazją oraz zdający z zaburzeniem komunikacji i wyłącznie wtedy, gdy nie jest w stanie sformułować wypowiedzi ustnej. Sposoby dostosowania egzaminu ustnego dla ww. zdających zostały określone w Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2022/2023 (s. 18 i 29).

4. Zdający uprawnieni do dostosowania:

Lp.	Zdający:	Dostosowanie		Podstawa (dokument)
		formy	warunków	
1.	posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność	tak ⁵	tak	orzeczenie ⁶
2.	posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym	nie	tak	orzeczenie
3.	posiadający orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania	nie	tak	orzeczenie
4.	chory lub niesprawny czasowo oraz zdający z chorobami przewlekłymi	nie	tak	zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza
5.	posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się, w tym: z dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią	nie	tak	opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej ⁷
6.	który w roku szkolnym 2022/2023 był objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole ze względu na: a. trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą b. zaburzenia komunikacji językowej	nie	tak	pozytywna opinia rady pedagogicznej

PRZEBIEG EGZAMINU

Tempus fugit

15 minut – przygotowanie

10 minut – wypowiedź monologowa

5 minut - rozmowa

Żadnej pomocy, znikąd

W czasie trwania części ustnej egzaminu maturalnego zdającemu **nie udziela się żadnych wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych.**

Ponadto zdający nie może korzystać ze słowników i innych pomocy.

Osoby z komisji podczas egzaminu nie powinny

- Wzdychać i przewracać oczyma
- Potakiwać lub kręcić głową
- Komentować („Dobrze! Mhm!”)
- Wchodzić w słowo, poprawiać, sugerować
- Unikać kontaktu wzrokowego
- Odbijać od pytania/zagadnienia

Masz dwa zadania bojowe – typy zadań

ZADANIE 1. zawiera zagadnienie sprawdzające znajomość treści i problematyki lektury obowiązkowej – i tworzenie wypowiedzi na jej temat z uwzględnieniem wybranego kontekstu

ZADANIE 2. dotyczy zagadnienia związanego z **literaturą** lub **innymi dziełami sztuki** albo **językiem**; zdający omawia je na podstawie dołączonego do polecenia materiału w postaci tekstu literackiego lub nieliterackiego albo tekstu ikonicznego.

Wszyscy lubimy niespodzianki – zadania niejawne

Zadanie 2.

Wybrany utwór literacki, będący drugim tekstem, do którego odwołuje się zdający w swojej wypowiedzi, może być:

- lekturą obowiązkową
- lekturą uzupełniającą
- utworem literackim niebędącym lekturą, w tym utworem poetyckim.

Zadania językowe: odwołanie do wybranego tekstu kultury albo utworu literackiego, albo **własnych doświadczeń komunikacyjnych**.

Przebieg egzaminu

1. Zdający losuje zestaw egzaminacyjny zawierający dwa zadania.

2. PRZYGOTOWANIE
ZDAJĄCEGO DO
WYPOWIEDZI
MONOLOGOWYCH

Zdający przygotowuje się do wygłoszenia wypowiedzi monologowych na dwa tematy zamieszczone w wylosowanym zestawie (może w tym czasie przygotować ramowy plan wypowiedzi, konspekt, notatki pomocnicze).

Nie więcej niż 15 minut.

Słowa, słowa, słowa

3. WYPOWIEDZI MONOLOGOWE ZDAJĄCEGO	Zdający wygłasza wypowiedzi monologowe. Wypowiedzi monologowe zdającego nie mogą być przerywane przez zespół przedmiotowy (z wyjątkiem sytuacji, kiedy upłynął czas na nie przeznaczony).	Nie więcej niż 10 minut (może je wygłosić w czasie krótszym niż 10 minut). „Czas przewidziany na wypowiedź upłynął.”
---------------------------------------	---	---

Zdający nie musi realizować zadań w kolejności, w jakiej zostały zamieszczone w zestawie zadań egzaminacyjnych – może rozpocząć wypowiedź od wybranego przez siebie zadania.

No to teraz sobie pogadamy

ROZMOWA ZESPOŁU PRZEDMIOTOW EGO ZE ZDAJĄCYM

Rozmowa zespołu przedmiotowego ze zdającym może dotyczyć:

- **zagadnień** określonych w poleceniach do obu zadań lub do jednego z dwóch zadań
- **utworu literackiego** albo **tekstu kultury**, w tym materiału ikonicznego, dołączonego do polecenia
- **treści utworów literackich i tekstów kultury przywołanych przez zdającego** w wypowiedziach.

Nie więcej niż 5 minut.

Bez przesadyzmu

W trakcie rozmowy zdający odpowiada na pytania, realizuje polecenia lub odnosi się do zagadnienia przedstawionego przez zespół przedmiotowy

Łącznie od 1 do 3 pytań/poleceń/zagadnień.

Zadawane pytania **nie mogą dotyczyć** faktograficznych detali dotyczących lektury obowiązkowej / omówionych tekstów kultury.

Rozmowa nie może zostać sprowadzona do „odpytywania z lektury”.

Mów do mnie

Po wygłoszeniu dwóch wypowiedzi zdający uczestniczy w rozmowie z jednym z członków zespołu przedmiotowego.

Rozmowę prowadzi nauczycieli wskazany przez przewodniczącego zespołu przedmiotowego.

Warunkiem przeprowadzenia rozmowy jest wygłoszenie przez zdającego przynajmniej części wypowiedzi monologicznej na co najmniej jeden z tematów z zestawu zadań. **Jeżeli zdający nie wygłosi żadnej wypowiedzi monologicznej** – rozmowy się nie przeprowadza.

Własna perspektywa

Co najmniej jedno z pytań/poleceń/zagadnień w rozmowie do zadania 1. i/lub zadania 2. będzie dotyczyło **refleksji indywidualnej** zdającego, tzn. zostanie sformułowane w taki sposób, aby umożliwić zdającemu odniesienie się do któregośkolwiek z zadań egzaminacyjnych z własnej perspektywy, przedstawienie własnego stanowiska,

Własna perspektywa zdającego zakłada konieczność sformułowania przez niego przemyśleń dotyczących np.:

- sytuacji bohatera literackiego, jego losów, postaw, systemu wartości
- problematyki tekstu kultury
- znaczeń wpisanych w tekst kultury
- postaw moralnych i ocen etycznych
- zjawisk językowych w odniesieniu do własnych doświadczeń

Własna perspektywa

Zespół przedmiotowy powinien:

- 1) zadać pytanie, które może mieć formę zdania pytajnego, zwykle rozpoczynającego się od partykuły lub zaimka (np. czy?, który?, jak?) LUB
- 2) poprosić o rozwinięcie problemu z uwzględnieniem osobistej perspektywy.

Ze względu na otwartą formę pytanie/polecenie/zagadnienie powinno zostać zaopatrzone w dodatkowe sformułowanie **wymagające uzasadnienia stanowiska.**

Własna perspektywa

Należy zadbać, żeby pytanie/polecenie/zagadnienie **nie odnosiło** się wyłącznie do własnych doświadczeń życiowych zdającego **bez konieczności przywołania tekstu literackiego lub tekstu kultury**, którego dotyczyła wypowiedź.

Należy dodatkowo rozważyć, **czy forma lub treść pytania/polecenia/zagadnienia nie spowodują sytuacji niekomfortowej** dla maturzysty z powodów etycznych lub innych.

Co robić, czego nie robić – dla zadających pytania

Lp.	Zadanie maturalne z puli jawnych zadań ²	Przykład niepoprawnego pytania o własną perspektywę	Przykładowe poprawione pytanie o własną perspektywę
1.	Miłość jako siła motywująca do działania. Omów zagadnienie na podstawie <i>Lalki</i> Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.	Jak sądzisz, dlaczego Wokulski podjął decyzję o wyjeździe do Bułgarii?	Jak oceniasz ryzykowne decyzje Wokulskiego z Twojej perspektywy życiowej? Uzasadnij swoje stanowisko.
2.	Relacje między rodzicami a dziećmi. Omów zagadnienie na podstawie <i>Przedwiośnia</i> Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.	Omów relacje między Cezarym Baryką a jego matką.	Czy w świecie współczesnego młodego człowieka pojawiają się takie same jak w <i>Przedwiośniu</i> konflikty międzypokoleniowe? Uzasadnij swoje stanowisko.
3.	Nowomowa jako sposób na ograniczenie wolności człowieka. Omów zagadnienie na podstawie powieści <i>Rok 1984</i> George'a Orwella. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.	Przedstaw te cechy nowomowy, które mógłbyś zaakceptować we współczesnym świecie. Uzasadnij odpowiedź.	Które cechy nowomowy są w Twojej ocenie najbardziej niebezpieczne dla młodego człowieka żyjącego we współczesnym świecie? Uzasadnij swoje stanowisko.

Własna perspektywa

Temat:

Czym dla człowieka może być doświadczenie samotności?

Pytania:

- ✓ **Czy wyobrażasz sobie** swoje życie w samotności, takie jak Konrada z III cz. „Dziadów” Adama Mickiewicza? **Uzasadnij odpowiedź.**
- ✓ Czy postawa Konrada z Wielkiej Improwizacji **jest dla ciebie przekonująca**? **Uzasadnij odpowiedź.**

Własna perspektywa

Temat:

Tworzenie – naśladowanie rzeczywistości czy jej wyobrażanie?

Pytania:

✓ **Którą strategię tworzenia przyjąłabyś**/przyjąłbyś, gdybyś była/był artystą: klasyczną czy awangardową? **Uzasadnij odpowiedź.**

✓ **Czy wolisz** czytać książki, które bardziej naśladują rzeczywistość, czy takie, które ją kreują? **Uzasadnij odpowiedź.**

✓ **Które dzieła są bardziej przydatne młodemu człowiekowi** we współczesnym świecie – naśladujące rzeczywistość czy kreujące ją? **Uzasadnij odpowiedź.**

Propozycje pytań

Co jest ci bliższe?

Czy jest dla ciebie czymś, co....

Jakich środków językowych ty używasz, by...

Jak z Twojej perspektywy czytelniczej oceniasz.... np. funkcjonalność...

Czy dla ciebie ... (np. praca fizyczna) jest wartością?

Jak ty, z własnej perspektywy, oceniasz...?

Czy spotkania z.... dają Ci możliwość poznania samego siebie?

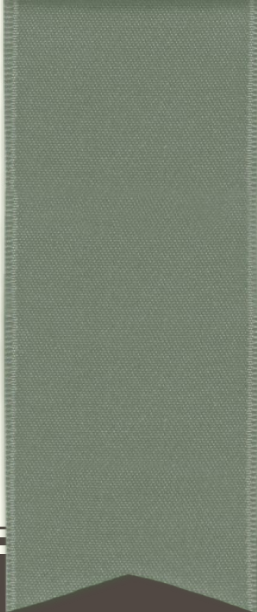
Czy Twoim zdaniem ma jeszcze sens?

Jakie cechy.... są ci bliskie?

Które formy.... Byłyby dla Ciebie nie do zaakceptowania?

Czy można uznać za ważne także dla współczesnego młodego człowieka?

Czy może zainteresować współczesnego młodego czytelnika?

OCENIANIE MONOLOGU

Co zrobić, by nie zdać

		Zadanie 1.	Zadanie 2.
W zadaniu 1. Temat + 2 elementy (zagadnienie + lektura + kontekst przywołany przynajmniej częściowo funkcjonalnie)	• bogata argumentacja; bez poważnych błędów rzeczowych	8	8
	• bogata argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • zadowalająca argumentacja bez błędów rzeczowych	7	7
	• zadowalająca argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • powierzchowna argumentacja bez błędów rzeczowych	6	6
W zadaniu 2. Temat + 2 elementy (zagadnienie + tekst 1 + tekst 2 / własne doświadczenia)	• powierzchowna argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi	5	5
W zadaniu 1. Temat + 1 element (zagadnienie + lektura)	• bogata argumentacja; bez poważnych błędów rzeczowych	4	4
	• bogata argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • zadowalająca argumentacja bez błędów rzeczowych	3	3
	• zadowalająca argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • powierzchowna argumentacja bez błędów rzeczowych	2	2
W zadaniu 2. Temat + 1 element (zagadnienie + tekst 1 LUB zagadnienie + tekst 2 / własne doświadczenia)	• powierzchowna argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi	1	1

Oblewanko

- brak wypowiedzi;
- wypowiedź nie na temat;
- wypowiedź zawiera błąd kardynalny
- **ALBO 3 lub więcej poważnych błędów rzeczowych;**
- wypowiedź nie odnosi się w ogóle do lektury wskazanej w poleceniu

Uwaga: jeżeli ostateczna liczba punktów przyznana w kryterium Aspekt merytoryczny wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt

Co zrobić, by nie zdać

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości treści i problematyki lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie:

- a) fabuły, w tym głównych wątków utworu
- b) losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów.

Błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie we fragmentach)

Sprawa robi się poważna – poważne błędy rzeczowe dotyczą

1) **nieznajomości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej**, do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. **błąd w przypisaniu autorstwa**, w **użyciu błędnego nazwiska/imienia bohatera**, dotyczący **losów bohaterów drugoplanowych** bądź **wątków innych niż główne**

2) nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa (**każdy błąd merytoryczny**)

3) braku wiedzy dotyczącej kontekstu wybranego przez zdającego, np. **błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych**.

Dokładnie **ten sam błąd rzeczowy** (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego można w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a wypowiedź zdającego świadczy o znajomości lektury) **powtórzony** kilkakrotnie **jest liczony jako jeden** błąd.

Bogata argumentacja to argumentacja pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i szeroka/wieloaspektowa, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę zagadnienia sformułowanego w poleceniu, zawierająca elementy refleksji / głębszego namysłu

I to w ciągu ok. 5 minut...

Bogato, zadowalająco i powierzchownie

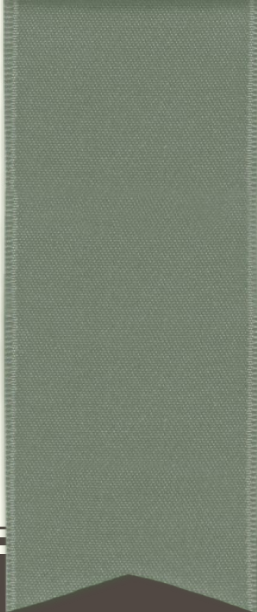
„Zgroza” J. Conrad

Zadowalająca argumentacja to argumentacja pogłębiona, poparta trafnymi **przykładami**.

Powierzchowna argumentacja to argumentacja oparta na **uogólnieniach**, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, **mało dokładna, czasami niepoparta przykładami.**

Magiczne słowo na „k”

Zdający powinien wykorzystać kontekst przynajmniej częściowo funkcjonalnie, tzn. **trafnie** ze względu na omawiane zagadnienie przywołać np. informacje, wydarzenia – **kontekst nie musi pogłębiać** ani rozwijać omawianego zagadnienia.

OCENIANIE KOMPOZYCJI

Kompozycja

2. Kompozycja wypowiedzi monologowych (maksymalnie 4 punkty)

	Zadanie 1.	Zadanie 2.
Kompozycja wypowiedzi spójna (tzn. uporządkowana, logiczna).	2	2
Kompozycja wypowiedzi częściowo spójna.	1	1
Kompozycja wypowiedzi niespójna.	0	0

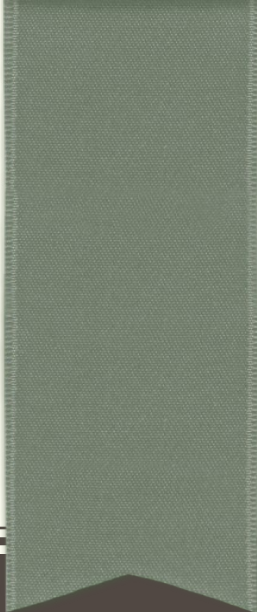
Spójna zawiera **wstęp, część zasadniczą i zakończenie**, a te elementy składają się na **logiczną i uporządkowaną całość**.

Częściowo spójna:

- a) brakuje wstępu oraz/lub zakończenia ALBO
- b) połączenie między dwoma z trzech elementów jest nielogiczne, ALBO
- c) zawarto treści nieistotne, zbędne dla omawianego zagadnienia, bez związku

Niespójna:

- a) brakuje części zasadniczej ALBO
- b) połączenia między trzema elementami wypowiedzi, tj. wstępem, częścią zasadniczą a zakończeniem są nielogiczne, ALBO
- c) zawarto nieuzasadnione wnioski, sprzeczne stwierdzenia.

OCENIANIE ROZMOWY

You talking to me?

Wypowiedzi na temat (na temat = adekwatne + merytorycznie poprawne)	• w zakresie wypowiedzi, które są na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań	6
	• w zakresie wypowiedzi, które są na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań	5
Fragmenty wypowiedzi na temat, pozostałe fragmenty wypowiedzi – częściowo na temat (zaburzenia w adekwatności lub zaburzenia merytoryczne)	• w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań	4
	• w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań	3
Wszystkie wypowiedzi częściowo na temat (zaburzenia w adekwatności lub zaburzenia merytoryczne)	• w zakresie wypowiedzi, które są częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań	2
	• w zakresie wypowiedzi, które są częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań	1
Wypowiedzi nie na temat; wszystkie wypowiedzi zdawkowe; błąd kardynalny; niezachowanie zasad dialogu (np. niezachowanie norm grzecznościowych)		0

Do rzeczy

Wypowiedzi **na temat** to wypowiedzi:

- a) adekwatne do zadawanych pytań
- b) poprawne merytorycznie.

Wypowiedzi **częściowo na temat** to wypowiedzi **nieadekwatne** do zadawanych pytań ALBO **niepoprawne** merytorycznie.

Wypowiedzi **właściwie uszczegółowione** nie ograniczają się wyłącznie do ogólnikowych stwierdzeń, a **zawierają ich rozwinięcie**.

Zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi wynikają z operowania ogólnikami przez zdającego w czasie rozmowy, z braku precyzji w wyjaśnianiu omawianych zagadnień/kwestii/pojęć itp.

...aby język giętki, powiedział wszystko, co pomyśli głowa...

Zadowalający zakres środków językowych, w szczególności leksykalnych	w wypowiedziach zachowano właściwą dla języka mówionego <u>poprawność językową</u> (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz <u>płynność</u> (dopuszczalne <u>sporadyczne błędy językowe</u> oraz/lub usterki w płynności)	4
	w wypowiedziach <u>częściowo</u> zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (w wypowiedzi występowały liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności)	3
Wąski zakres środków językowych	w wypowiedziach zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (dopuszczalne sporadyczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności)	2
	w wypowiedziach <u>częściowo</u> zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (w wypowiedzi występowały liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności)	1
- Wypowiedź niekomunikatywna ALBO - W wypowiedzi nie zachowano właściwej dla języka mówionego poprawności językowej (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynności (w wypowiedzi występowały bardzo liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).		0

Zadowalający zakres środków językowych: zastosowane środki językowe, umożliwiają omówienie zagadnienia oraz ułatwiają odbiór wypowiedzi; zdający stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, używa **precyzyjnego słownictwa**, w tym – **terminologii**.

Wąski zakres środków językowych oznacza, że leksyka i składnia są proste/ograniczone, utrudniają omówienie zagadnienia oraz odbiór wypowiedzi.

...aby język giętki, powiedział wszystko, co pomyśli
głowa...

- Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo – może być przejawem **nieporadności językowej**.
- Błędem jest nieporadność językowa będąca **oczywistym nieuzasadnionym** naruszeniem obowiązującej normy językowej.
- Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w wypowiedzi zdającego.

Więcej informacji

<http://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/materialy-dodatkowe/materialy-informacyjno-szkoleniowe/>

Karta oceny – pomoc dla nauczyciela (autorstwa Anny Groberskiej)

https://docs.google.com/document/d/1dHlA4YreVO9E_SV3RV3fV2mqlEasRgGY/edit?usp=share_link&oid=100893734877931561248&rtpof=true&sd=true

Dla uczniów:

<https://youtu.be/atT7l0UHccM?t=722>

<https://www.youtube.com/user/ckeedupl/videos>